

Erik Lindgren

Något om posten vid

Stockholm- Saltsjöns järnväg

Innehåll

	sid
Inledning	3
Henriksdal	5
Kvarnholmen	6
Saltsjö-Nacka	7
Ektorp	10
Klinten	10
Bo	11
Saltsjö-Järla	13
Saltsjö-Storängen	15
Stockolms Duvnäs	17
Neglinge	18
Saltsjöbaden	19

Copyright Erik Lindgren

Posthistorisk skrift 335

208.

Stockholm—Saltsjöbaden.

(Från och med den 1 november 1905.)

451	656	1110	Katrineholm.....	250	110	1116
Plk. 359	Plk. 359	Plk. 359	Km.			
Tåg 8.	Skd. Tåg 12.	Tåg 24.				
10 ⁰	12 ⁰	6 ⁰	—	{ Stockholm(Stadsg.) 201, 302, 303, 317, 319, 320, 321, 322 }	11 ³³	1 ³³ 7 ³⁰
10 ³	12 ³	6 ²	2	Henriksdal	11 ³¹	1 ³¹ 7 ²⁸
10 ⁶	12 ⁶	6 ⁵	4	Saltsjö-Nacka	11 ²⁸	1 ²⁸ 7 ²⁵
10 ⁹	12 ⁹	6 ²	5	Saltsjö-Jerla	11 ²⁵	1 ²⁵ 7 ²²
10 ¹²	12 ¹⁴	6 ¹²	—	Saltsjö-Storängen ...	11 ²¹	1 ²¹ 7 ¹⁸
10 ¹⁵	12 ¹⁸	6 ¹⁵	8	Saltsjö-Dufnäs	11 ¹⁸	1 ¹⁸ 7 ¹⁵
10 ²⁵	12 ²⁸	6 ²⁵	14	Neglinge	11 ⁵	1 ⁵ 7 ⁵
10 ³⁰	12 ³³	6 ³⁰	15	Saltsjöbaden	11 ⁰	1 ⁰ 7 ⁰
					Tåg 9.	Tåg 13.
					Skd.	Tåg 25.
					Plk. 359	Plk. 359

Förord

I juni 1891 fick Stockholm-Saltsjöns järnväg koncession för en bana mellan Stadsgåden och Saltsjöbaden. Den 14 km långa sträckan mellan Tegelviken och Saltsjöbaden öppnades för allmän trafik den 2 juli 1893 och den återstående kilometern mellan Stadsgården och Tegelviken den 23 december 1893. Långt senare (1936) förlängdes järnvägen från Stadsgården till Slussen. Såsom vanligt med nya järnvägar blev det även här samarbete med postverket till ömsesidig båtnad.

Jag försöker i denna liksom andra skrifter ge exempel på händelser av varierande slag som belyser problem i relationerna mellan Posten och samhället, Posten och järnvägen eller mellan Posten och dess anställda. När jag lyckats få fram namn på poststationernas föreståndare och uppgifter om vid vilka tidsperioder de arbetat, har jag förmedlat dessa uppgifter. Ibland saknas poststationsföreståndares namn helt. På grund av svårtolkade handstilar kan i andra fall något namn vara felstavat eller felaktigt på annat sätt.

Jag redovisar hur länge de berörda postanstalterna existerade. I de fall de ännu finns, nämner jag något om deras nuvarande status. För järnvägspoststationerna lämnas namn på dem som formellt hade ansvaret för postservice, även om själva sysslan kanske i flertalet fall överläts på annan i järnvägens tjänst.

Vissa uppgifter har jag hämtat ur Svenska Järnvägsklubben "Järnvägsdata" (ISBN 91-85098-71-X). I citat har jag moderniserat stavningen men inte gjort några ingrepp i texten. Även orternas namn återges i modern stavning. De olika stationerna återges i den ordning som de skulle komma vid en tänkt resa med järnvägen från Slussen till Saltsjöbaden med avvikelser till några av lantpoststationerna i närheten.

Ett varmt tack till Thure Karlsson vid Postens centralarkiv för tålmodig hjälp med att låna mig handlingar ur mitt till centralarkivet överlämnade arkiv.

Växjö den 31 maj 1997

Erik Lindgren

Inledning

Det är kanske inte en överdrift att säga att det på vidstående sida publicerade brevet den 6 juni 1893 till postinspektionen i östra distriktet var startskottet till samarbetet mellan Järnvägs-aktiebolaget Stockholm-Saltsjön å ena sidan och postverket å andra.

Postverkets östra distrikt hade då sin förvaltning belägen i Norrköping. Därifrån skrev postinspektör Ernst Wennström till poststyrelsen samma dag med bifogande av det under hand överlämnade, här avbildade brevet bl a följande:

"Som till min kännedom kommit att en järnvägsanläggning Stockholm-Saltsjöbaden vore under utförande och eventuellt skulle komma att öppnas omkring den 20 dennes, har jag denna dag besökt bemälda järnvägsanläggnings styrelse för att med den träffa överenskommelse rörande postbefordran å dess järnväg, och har jag från denna styrelse erhållit vidlagt skriftliga erbjudande".

I samma brev hemställde Wennström om poststyrelsens beslut att från tågstarten låta skicka post i låst fack och brevlåda men inte beledsagas av postvaktbetjänt, att poststationer skulle inrättas i Saltsjöbaden och Duvnäs samt att kostnaden för postföringen med tåg skulle utgå enligt Kungl. Maj:ts kungörelse av år 1888.

I poststyrelsen föredrogs ärendet den 9 juni 1893, varvid det remitterades till postdirektören i Stockholm med uppdrag att avge yttrande och förslag i den omfattning som behövdes, närmare preciserat i remisspåskriften.

I sitt svar den 20 juni 1893 föreslog postdirektören i Stockholm att postbefordran skulle ske med två tåg i vardera riktningen varje dag och att poststationer skulle öppnas i Saltsjöbaden och Duvnäs "av vilka den senare till åtskillnad från järnvägs- och poststationen Dufnäs i Dalarna lärer böra benämnas Stockholms Dufnäs".

För Saltsjöbaden gällde avsikten att den blivande poststationen där skulle förenas med telegrafstationen, varför postdirektören kunde namnge den tilltänkte föreståndaren, dock med viss inskränkning för dennes tjänstgöring, varom nämns mera i skriftens sista avsnitt om Saltsjöbaden. Arvodet till föreståndaren för poststationen i Saltsjöbaden föreslogs bli 30 kr i månaden (10 kr under lågsäsong) och till föreståndaren i Stockholms Duvnäs 100 kr om året. Det skulle visa sig att intentionerna i vad gäller Saltsjöbaden inte kom att bli verklighet till fullo.

2
Postinspektionen i Östra Distriktet

af ledigt rum för postkontoret i Saltsjöbaden

Sedan fråga väckts om upplåtande af poststationer vid Saltsjöbaden och Dufnäs, belägna vid den snart färdiga järnvägen Stockholm-Saltsjön och hvaris afsett att förnya post och telegrafstation vid det forre stället, så lå i härigenom meddela att från vår sida intas ånider mötes att den lokal i Lazarbygnaden vid Saltsjöbaden som i hinständare upplåtit åt telegrafverket, äfven må disponeras för postverkets ändamål.

Med afseende på postbefordringen lärer en värdig förordning derom förskrivas stället af värdningsabbeppret.

Stannat åtaga i och tillvidare att ² omkostnadsfri för postverket återför posten från Saltsjöbadens järnvägsstation till det ovan sagde postkontoret vid Saltsjöbaden, äfven om att ålägga stationen stannaren vid Dufnäs att tillvidare mot en värdning af 100 kr och värdig procent förstat postkontor och postparbank vid Dufnäs.

Stockholm den 6te Juni 1893.

Järnvägsaktiebolaget
Stockholm — Saltsjön.

Ekvanderberg

Postdirektören föreslog också att posttransporterna i Stockholm till tågets utgångspunkt skulle fullgöras av postkontorets tjänstemän "vilka tills vidare äga att avgiftsfritt för postverket medfölja bolagets ångfärjor mellan Carl XII:s torg och Stadsgården".

Även posttransporterna i Saltsjöbaden berördes i postdirektörens skrivelse den 20 juni 1893, varom mera i detta häftes avsnitt om Saltsjöbaden. Slutligen anmälde postdirektören att han också fått veta namnen på järnvägens redan förordnade stationsmästare i Saltsjöbaden och Stockholms Duvnäs, K A Fahlén resp G A Johansson. Inte heller här stämde de preliminära uppgifterna.

Tågtidtabellen var ännu inte definitivt klar när postinspektionen i Norrköping i ett brev till poststyrelsen den 20 juni 1893 i väntan på resultatet av järnvägslinjens besiktning den 27 juni föreslog att postföringen skulle "ordnas så att post i avstängt låst fack av 0.3 kbm storlek jämte insatsbrevlådor ej överstigande 0.15 kbm storlek befordras med de järnbanetåg, som avgå från Stockholm till Saltsjöbaden kl 9 fm och kl 7 em samt från Saltsjöbaden till Stockholm kl omkring 8.30 fm och omkring 6.30 em".

I samma brev uppgav postinspektionen "att trafiken är avsedd att börja den 29 dennes" (= juni 1893). Som framgår av förordet blev den 2 juli den officiella dagen för allmän trafik. Det var bara en poststation som öppnades samtidigt, den i Saltsjöbaden. Och den var inte planerad att öppnas i stationshuset, men så blev det ändå. Avsikten hade varit att enligt träffad överenskommelse förlägga poststationen till telegrafstationens byggnad under högsäsong.

Det blev efter hand flera järnvägsstationer utmed banan och 1940 års tidtabell för järnvägsposterna fick i sin vänstra del (tåg i riktning från Stockholm) nedan angivna utformning med inte mindre än fem mellanliggande stationer mellan Saltsjöbanans station och Saltsjöbaden. Henriksdal var år 1940 den enda poststation som alltjämt var förenad med järnvägsstationen, något som framgår av beteckningen (ej f) efter de övriga stationsnamnen.

19.40	19.40	Dehd 6.50 Ej dehd 7.30 f	Dehd 6.50 Ej dehd 7.30 f	Dehd 6.50 Ej dehd 7.30 f	12.31	16.23	Krylbo
22.45	22.45	—	—	3.25	Brl 8.42	7.40	Göteborg
21.55	21.55	—	—	—	7.42	—	Malmö

Pkp 359 V Tåg 4	Pkp 359 Hd Tåg 204	Pkp 359 Hd Tåg 212	Pkp 359 V Tåg 16	Brl V Tåg 18	Pkp 359 V Tåg 28	Ilg V Ej pak Tåg 38	4 km	Stockholm (Salt- sjöbanan) 3, 5, 6, 7, 13, 17, 19, 201, 203, 205, 251
7.00	8.00	11.40	12.00	13.00	17.00	20.30	—	2 Henriksdal
7.04	8.04	11.44	12.04	—	17.04	—	—	4 Nacka (ej f)
7.07	8.07	11.47	12.07	—	17.07	—	—	5 Saltsjö-Järsla (ej f) ..
7.10	8.10	11.50	12.10	—	17.10	—	—	6 Storången (ej f) ..
7.12	8.12	11.52	12.12	—	17.12	—	—	8 Saltsjö-Duvnäs (ej f).
7.14	8.14	11.54	12.14	—	17.14	—	—	16 Saltsjöbaden 1 (5)
7.28	8.27	12.07	12.27	13.27	17.27	20.57	—	

1902-11-01--
Namn Stockholm 35 1945-04-01--1980-06-28
Namn Stockholm 4 - Danvik 1980-08-12--1987-03-31

Henriksdal

Så småningom blev Henriksdal den första stationen på färden från Stadsgården. Det skulle dock dröja mer än nio år, innan en poststation inrättades där. Den öppnades den 1 november 1902, då med tjänstgörande stationskarl som ansvarig för posten. Denne var från den 9 januari 1904 Johan Arvid Pettersson. När han fick förflyttning till Saltsjö Duvnäs den 28 januari 1914, tog stationskarlen O R Mellgren över samma ansvar. Han fick i sin tur efter kort tid förflyttning till Saltsjö-Järsla och stationskarlen O Jonsson fick befattningen på förordnande. Andra järnvägsanställda tog vid och trafikökningen ledde till att post och järnväg skildes åt.

Poststationen höjdes den 1 april 1945 till en postexpedition och fick då namnet Stockholm 35. Förvandlad till postställe fick den från den 12 augusti 1980 dubbelnamnet **STOCKHOLM 4 - DANVIK** men avvecklades den 31 mars 1987.

208.

Stockholm — Saltsjöbaden.

(Från den 1 november 1902.)

512	810	810	1115	1115	Katrineholm	242	242	102	102	102	
Fk. Brl. Tåg 8.	Fk. Brl. Tåg 16.	Fk. Brl. Tåg 16.	Fk. Brl. Tåg 24.	Fk. Brl. Tåg 24.	Km.						
10 ⁰	2 ⁰	2 ⁰	6 ⁰	6 ⁰	—	{ Stockholm (Stadsg.) 201, 302, 303, 316, 318, 319, 320, 321	9 ³³	9 ³³	1 ³³	1 ³³	5 ³³
10 ⁴	—	2 ⁴	—	6 ⁴	2	Henriksdal	—	9 ²⁹	—	1 ²⁹	—
10 ¹⁰	—	2 ¹⁰	—	6 ¹⁰	5	Saltsjö-Järsla	—	9 ²³	—	1 ²³	—
—	2 ¹⁸	—	6 ¹⁸	—	8	Saltsjö-Duvnäs	9 ¹⁸	Tåg 5.	1 ¹⁸	Tåg 13.	5 ¹⁸
—	2 ²⁸	—	6 ²⁸	—	14	Neglinge	9 ⁵	Fk. Brl.	1 ⁵	Fk. Brl.	5 ⁵
—	2 ³³	—	6 ³³	—	15	Saltsjöbaden	9 ⁰	—	1 ⁰	—	5 ⁰
—	—	—	—	—	—	—	Tåg 5. Fk. Brl.	—	—	Tåg 13. Fk. Brl.	Tåg 21. Fk. Brl.

Detta är en del av den posttidtabell som tillämpades för järnvägen den 1 november 1902, när poststationen i Henriksdal öppnades.

*Kungörelse,**angående öppnande af poststationer, m. m.*

Den 1 nästinstundande november öppnas poststation vid den å jernvägslinien Stockholm—Saltsjöbaden belägna trafikstationen *Henriksdal* inom Stockholms län,
vid den å jernvägslinien Elfsjö—Nynäshamn belägna trafikstationen *Österhanninge* inom samma län,
vid den å jernvägslinien Nässjö—Halmstad belägna trafikstationen *Skeppshult* inom Jönköpings län samt
i *Bäckedal* inom Elfsborgs län.

Från och med nämnde dag skall den nuvarande, inom Stockholms län belägna poststationen *Österhanninge* i stället benämnas *Hanninge*. Stockholm, af Kongl. Generalpoststyrelsen, den 24 oktober 1902.

Under Generalpostdirektörens frånvaro,

H. A. KOLMODIN.

Föredragande.

AXEL HUSBERG.

e. f.

B. Friman.

Utgivet den 25 oktober 1902.

Stockholm,
K. L. Beckmans
Boktryckeri,
1902.

I detta cirkulär kungjordes tillkomsten av bl a järnvägspoststationen Henriksdal.

1938-01-01--1957-09-08

Kvarnholmen

Från Henriksdal utgick en landsvägspostföring till Kvarnholmen, där ett postombud öppnades i början av 1930-talet med redovisningsplikt till postkontoret Stockholm 11. Postombudet höjdes till poststation med 1938 års ingång men drogs in den 8 september 1957. Ersättningen blev då åter ett postombud, nu med redovisningsplikt till poststationen Nacka 5. Detta avvecklades med 1969 års utgång.

1905-03-01--
Namn Nacka 1939-05-15--1953-05-31
Namn Nacka 2 1953-06-01--1991-09-30

Saltsjö-Nacka

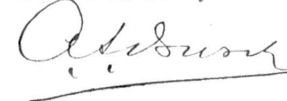
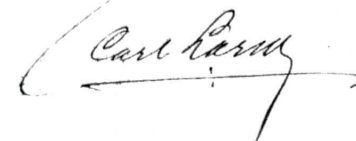
Inte heller Nacka fick någon järnvägspoststation vid tågstarten. En sådan öppnades emellertid den 1 mars 1905, då med namnet Saltsjö-Nacka. En av initiativtagarna till ansökan om en poststation i Nacka var kompanichefen August Hermelin vid Kungl. Södermanlands regemente. Han skrev till poststyrelsen i oktober 1904 att invånarantalet i området kring Nacka uppgick till 800 fast bosatta personer, var till kom ett stort antal sommargäster. De flesta av dem använde Nacka station både för person- och godstrafik.

Under den följande remissbehandlingen fick postdirektören i Stockholm bl a det brev som reproduceras nedan.

Med anledning af Herr Postdirektörens skrifvelse af den 2 November detta år få vi meddela: vi anse stationskarlen O. Österman vid Nacka kunna handhafva ifrågasatta poststationen, men behöfver han naturligtvis sättas in uti göromålen. Vi vilja på samma gång hafva omnämndt att Österman vid vissa tillfällen brukar blifva beordrad att tienstgöra som Konduktör, men torde postgöromålen då kunna skötas af hans hustru som sköter järnvägens biljettförsäljning. För öfrigt har ej järnvägsbolaget någonting emot att Österman, som dertill förklarar sig villig, kommer att förestå poststationen.

STOCKHOLM den 10 November 1904.

Jernvägsaktiebolaget
Stockholm-Saltsjön

I redovisningen till poststyrelsen den 30 januari 1905 anförde postdirektören i Stockholm bl a att inrättandet "av en poststation vid Nacka anhaltstation å Stockholm-Saltsjöns järnväg utan tvivel skulle bliva till avsevärd förmån ej mindre för de i närheten befintliga industriella anläggningar än även för övriga talrika korrespondenter i trakten".

Med kyrkoherden J A Dahlbom i Nacka fanns ett kontrakt om avhämtning vid postkontor i Stockholm och befördran till Nacka och Erstaviks kyrkor m fl adressater. Denna anordning behövdes inte längre, sedan en poststation kommit till stånd i Nacka. Postdirektören sände med nedan i förminskning återgivna missivbrev ett bevis till poststyrelsen om att kontraktet skulle upphöra att gälla.

Nr 14444/04.
Postdirektören

Stockholm.

1905 d. 27 febr.

Kungl. Generalpoststyrelsen.

Inkom den 27 FEB. 1905.

Pl. 536 A.

Annottat i Trafikbyrån; Det meddelas härmed att kontraktet, som aftecknades mellan Kyrkoherden i Nacka och Postdirektören i Stockholm, den 16 november 1900, afslutade kontrakt om befördran af till Nacka och Erstaviks kyrkor samt till ordförandena i vederbörande kommunalstämmor adresserade tjänsteförändelser blifvit den 8 dennes uppsagdt, i följd hvaraf kontraktet i enlighet med dess ordalydelse upphör att gälla med den 7 nästkommande maj. Stockholms postkontor den 24 februari 1905.

Till Kungl. Generalpoststyrelsen.

Åberopande Kungl. Generalpoststyrelsens skrifvelse den 3 dennes, Kungl. Styrelsens D.N:r 14444/2152 04, Trafikbyrån, får jag värdsamt härhos öfversända bevis, att det med kyrkoherden J.A. Dahlbom den 16 november 1900 afslutade kontrakt om befördran af till Nacka och Erstaviks kyrkor samt till ordförandena i vederbörande kommunalstämmor adresserade tjänsteförändelser blifvit den 8 dennes uppsagdt, i följd hvaraf kontraktet i enlighet med dess ordalydelse upphör att gälla med den 7 nästkommande maj. Stockholms postkontor den 24 februari 1905.

C. P. Melander

Poststationens namn ändrades till enbart Nacka den 15 maj 1939 i samband med en omfattande ortnamnsrevision. Denna hade bl a till uppgift att samordna namnen på järnvägs-, post- och telefonstationer på en och samma ort.

Telefon- och järnvägsstationerna hette Nacka. Remissinstanserna hade intet emot att slopa förleden. Detta genomfördes samtidigt med ett hundratal andra namnändringar. Poststationen utvecklades positivt och efter skilsmässa från järnvägen höjdes den till en postexpedition den 1 juni 1953 samtidigt som dess namn ändrades till Nacka 2. Bror Erik Knutsson, som hade varit poststationsföreståndare sedan den 1 april 1949, blev nu chef med titeln stationsmästare. Birgit Pettersson tog över 1967 och fick vara med om 1970-talets omorganisationer som bl a med ny terminologi förvandlade postexpeditionen till ett postkontor. Detta drogs in med september månads utgång 1991.

Kungörelse,

angående öppnandet af poststation.

Den 1 nästinstundande mars öppnas poststation, med benämning *Saltsjö-Nacka*, vid den å järnvägslinjen Stockholm—Saltsjöbaden belägna anhaltstationen Nacka inom Stockholms län. Stockholm, af Kungl. Generalpoststyrelsen, den 21 februari 1905.

E. VON KRUSENSTJERNA.

Victor Melander.

Utgifvot den 21 februari 1905.

Stockholm,
K.L. Beckmans
Boktryckeri,
1905.

Efter en mörk tid av eliminering av ortnamn på grund av centralbyråkraternas strävan att minska antalet adressenheter inträdde en förbättring efter propoåer från hembygdsrörelsen. Bortrationaliserade ortnamn började återinföras och det hände till och med att nya postorter tillkom. Som ett resultat infördes postorten **Nacka strand** den 1 april 1992.

1928-10-01--
Namn Nacka 1 1978-10-01--

Ektorp

Från Nacka utgick landsvägspostföring för betjäning av flera postanstalter österut. En av dem var från oktober månads ingång 1928 Ektorp. Dess föreståndare var från den 1 april 1940 John Albert Andersson. Han fick uppleva en så kraftig utveckling av rörelsen att poststationen kunde höjas till en postexpedition från den 1 mars 1948.

Namnändringar i Stockholms-regionen kan synas svåra att förstå eller analysera. För posten i Ektorp, som liksom postverket i sin helhet följde samhällsutvecklingen, inträffade den förändringen att den höjdes till förvaltningsenhet och fick namnet **Nacka 1** från den 1 oktober 1978. Postmästare Lisbeth Thiger fick ta över ansvaret för service till kunderna i detta område.

1909-05-01--
Namn Saltsjö-Boo 2 1971-04-01--

Klinten

Vid landsvägslinjen ett stycke öster om Ektorp öppnades den 1 maj 1909 en poststation med namnet Klinten. Den telefonstation som anordnades där, fick namnet Skuru. En framställning om att poststationens namn skulle ändras till Skuru avslogs av poststyrelsen den 7 mars 1938.

Namnfrågan togs åter upp i samband med genomförandet följande år av en ortnamnsrevision. Denna hade till uppgift att samordna namnen på post-, telegraf- och järnvägsstationer på samma ort. Postdirektionen avstyrkte också denna gång namnändring till Skuru på grund av befarad förväxling med Skara. Poststationen fick behålla namnet Klinten. I detta snabbt växande bostadsområde kunde den höjas till postexpedition den 1 juli 1955. Då blev Marianne Olehed blev dess chef med titeln stationsmästare.

I samband med centralisering av postutdelningen ändrades namnet till **Saltsjö-Boo 2** med april månads ingång 1971. I den nya organisationen har postmästare Katarina Kennebeck tagit över ansvaret för postkontoret, som termen är sedan 1986.

1875-01-01--1879-03-31
1881-01-01--
Namn Saltsjö-Bo(o) 1940-04-01--1968-10-05
Namn Saltsjö-Boo 3 1968-10-07-1989-08-20

Bo

Vid den förut omnämnda landsvägspostföringslinjen från Nacka ligger Bo. Där öppnades en poststation med 1875 års ingång som ett resultat av överläggningarna mellan postverket och länsstyrelsen i anledning av riksdagsbeslutet 1873 om att kronobrevbäringen skulle upphöra i dess dåvarande form.

Nedan återgivna text finns i ett protokoll som hölls vid en kommunalstämma i Bo vid Sågtorp den 7 december 1880.

"Till denna stämma hade kommunens röstberättigade medlemmar mangrant sammankommit med anledning av den för kommunen viktiga frågan om inrättande av en poststation inom församlingen."

Den först öppnade och förut nämnda poststationen hade blivit indragen i samband med att lantbrevbäring infördes på olika håll inom länet med april månads ingång 1879.

Förändringen hade lett till svårigheter särskilt för den offentliga förvaltningen, eftersom dåtidens vandrande lantbrevbärare hade föga gemensamt med dagens rullande postkontor. Enligt protokollet hade det *"fått bero på enskilda personers föranstaltande och bekostande att befordra krono- och kyrkopost för att ej ock omnämna den övriga korresponderande allmänhetens post, som även genom enskildas välvilja fått bliva fortskaffad"*.

Kommunens representanter försökte att komma med övertygande motiveringar i framställningen. Vid ett tidigare tillfälle hade man misslyckats, nämligen redan den 3 maj 1879, bara en månad efter att den första lantbrevbäringsturen hade genomförts. Då anhöll kommunalstyrelsens ordförande A W Ljunglöf, i ett brev till poststyrelsen *"att denna indragna poststation åter måtte öppnas, särskilt som den förre poststationsföreståndaren, Herr J C Almström, lovat att sköta posten för ett nedsatt arvode i ett för allt av 150 kr årligen"*.

Skolläraren J C Almström hade anställts som poststationsföreståndare med 240 kr i årsarvode, sedan den förste föreståndaren i Bo, komminister Carl Ljungman, hade slutat i april 1877. Dennes årsarvode hade varit blott 100 kr.

Kommunalstyrelsens första försök att återfå poststationen efter dess indragning den 31 mars 1879 hade föredragits i poststyrelsen den 8 maj samma år och försetts med påskriften "*Ansågs ej för närvarande böra föranleda avseende*".

Ett så snöpligt avfärdande ville man inte få upprepat. Därför bådades noga vid det förnyade försöket. Försiktigtvis uppvaktade kapellpredikanten O Stenius personligen postdirektören Pontus Winroth. Därvid lämnade Stenius erbjudandet att Almström skulle förestå en eventuellt återinrättad poststation utan arvode om postverket ersatte "*gångbudet mellan stationen och ångbåtsbryggan med 30 kronor årligen tills det visade sig att stationen vore av den nytta att dess föreståndare kunde anses vara värd något billigt arvode*". Men även denna gång misslyckades man och den 20 september 1880 fick ärendet påskriften "*ansågs ej för närvarande föranleda vidare åtgärd*".

Vid det tredje försöket, som behandlades vid kommunalstämman den 7 december 1880, gällde det att få fram tillräckligt starka argument. Jag låter följande utdrag ur fortsättningen av det inledningsvis citerade protokollet tala för sig själv:

"Tydligt var väl, att anledningen till poststationens indragande var att dess inkomster icke betäckte Kungl. Postverkets utgifter därför, och berodde detta då på, att post då dagligen utväxlades, vilket betingade högre arvode åt föreståndare och postbud.

För att icke sådana hinder måtte verka ett avslag från Kungl. Postverkets sida, ville kommunen nu låta sig nöja med post tvenne gånger i veckan, förslagsvis tisdagar och fredagar, och dessutom förband sig förre poststationsföreståndaren Herr C J Almström att förestå densamma och bekosta postbud för ett årligt arvode av 50 kronor tills vidare".

Denna gång hade man bättre lycka och vid föredragningen i poststyrelsen den 17 december 1880 beslöts om inrättande av en poststation vid Sägtorp med namnet Bo från den 1 januari 1881.

Skolläraren och organisten Karl Anders Ekdahl tog över ansvaret för poststationen i Bo med 1888 års ingång, då med 125 kr i årsarvode. Detta höjdes år 1897 till 150 kr och från 1907 till 200 kr. I hans avtal fanns klausulen att han skulle "*fortskaffa posten till och från Bo resp Kilsvikens ångbåtsbrygga två gånger i veckan*".

För detta åtagande utgick ingen särskild ersättning förrän år 1917, då det ersattes med 150 kr om året (diarienummer 1 b 485/1917). Det var inte Ekdahl som fick glädje av den förbättringen utan hans efterträdare vid 1909 års ingång Emma Charlotta Sundman, som då fick årsarvode höjt till 300 kr och från augusti 1917 till 420 kr.

Greta Östberg övertog poststationen i Bo med 1929 års ingång och fick uppleva att dess namn ändrades den 1 april 1940 till Saltsjö-Bo, stavat Saltsjö-Boo från och med 1954.

Den 7 oktober 1968 fick poststationen tilläggs-siffran 3, samtidigt som en ny s k postexpedition med namnet Saltsjö-Boo 1 öppnades i Orminge centrum. Det nuvarande postkontoret med tilläggs-siffran 2 är den postanstalt som till och med mars 1971 hette Klinten. Däremot drogs posten Saltsjö-Boo 3, (d v s den ursprungliga poststationen i Bo) in den 20 augusti 1989.

1900-06-01--

Namn Nacka 3 1953-06-01-1981-06-18

Saltsjö-Järla

Efter den långa utflykten på en del av landsvägspostlinjen österut från Nacka återvänder vi till spåret och kommer på vår låtsasfärd till Saltsjö-Järla. Där öppnades en järnvägspoststation med detta namn den 1 juli 1900. Önskemål om en sådan framfördes i ett brev till poststyrelsen i januari 1900 från ett antal korrespondenter i Nacka och Järla. De skrev bl a:

"Närmaste postanstalt för närvarande är å ena sidan Stockholm och å andra sidan Saltsjö-Dufnäs. Detta förhållande gör, att mångt brev, när det äntligen når adressaten, är så mycket försenat, att det är fullkomligt värdelöst. Vill man läsa en tidning så måste den hämtas antingen i Stockholm eller vid Saltsjö-Dufnäs".

Järnvägsaktiebolaget Stockholm-Saltsjön svarade den 6 mars 1900 på postdirektörens förfrågan, om poststation borde inrättas vid Nacka eller vid Järla "*att Järla anhaltstation i sådant fall vore den lämpligaste, emedan tvenne större industriella anläggningar finnes i stationens omedelbara närhet*".

Under den följande remissbehandlingen anförde postdirektör Westman i Stockholm bland annat: "*Ibland industriella anläggningar å platsen tillåter jag mig omnämna AB De Lavals Ångturbin, Jerla Garveri samt Wideqvists läder och remfabriksaktiebolag*".

Postinspektionen förhörde sig med järnvägsbolaget om tågföringen och fick det svar som återges på nästa sida. Efter framställning från postinspektionen den 17 maj 1900 beslöt poststyrelsen att poststationen skulle öppnas den 1 juni 1900.

STOCKHOLM—SALTSJÖNS JERNVÄG

POSTINSPEKTÖREN I ÖSTRA DISTRIKTET

DEN 15 MAJ 1900

Från Trafikchefen.

Stockholm den 15 Maj 1900.

Till Postdirektören i Östra Distriktet

Har äran härmed bifoga Saltjöbanans
 tidtabell från och med 1ste november
 månaden Juni, utvisande att endast
 tågen Nr 35-64 släpas vid Järla, medan
 tågen nr 5, 8, 13, 16, 21 och 24 som befordras
 på det lilla de öfriga poststationerna
 å linien.

Åtståndet från stadsgården till
 Järla är 5 kilometer.

Owl Ramby

Stationskarlen Wille August Swartström blev ansvarig för posten när järnvägspoststationen öppnades den 1 juli 1900. Han avled den 16 februari 1915 och O R Mellgren, som några veckor hade förestått poststationen i Henriksdal, fick hastigt förflyttning till Saltsjö-Järla.

Här visade omsättningen starkt stigande tendens och skilsmässan mellan post och järnväg blev självklar. Poststationen fick namnet ändrat till **Nacka 3** den 1 juni 1953 och den 1 oktober 1954 höjdes den till postexpedition. Margareta Kristina Ljungvall blev dess föreståndare. Den genomgick generella förändringar under 1970-talet och fick beteckningen lokalpostkontor i ny terminologi. Detta drogs in den 18 juni 1981.

1905-11-01--
 Namn Storängen 1931-02-01--1953-05-31
 Namn Nacka 4 1953-06-01--

Saltsjö-Storängen

Efter hand som stationsnätet byggdes ut vid järnvägen öppnades också en järnvägspoststation med namnet Saltsjö-Storängen. Önskemålen om en sådan konkretiserades i ett brev den 6 september 1905 från Tjänstemännens Egna-hems Förening, vilket återges i förminskat faksimil på nästa sida.

Under den följande utredningen svarade järnvägsbolaget på en fråga från postdirektören i Stockholm på sätt som framgår av nedan återgivna reproduktion.

Till svar å Herr Postdirektörens förfrågan af den 12 innevande September angående ifrågasatt inrättande af poststation vid Storängens station å Stockholm-Saltsjöns Jernväg får Styrelsen för bemälda Jernväg härmed såsom sin uppfattning meddela att Stationsinspektoren vid Storängen som förut vid Saltsjö-Dufnäs station biträddt med postgöromålen kan anses kompetent att handhafva poststationen därstädes äfvensom förklara att Styrelsen mot ett sådant förordnande intet har att erinra.

STOCKHOLM den 22 September 1905.

Jernvägsaktiebolaget
 Stockholm-Saltsjön

Adrius

Efter fortsatt utredning beslöt poststyrelsen den 17 oktober 1905, att poststationen skulle öppnas den 1 november samma år med namnet Saltsjö-Storängen.

18454

179 1915. D. Nr. 3438 A

Kongl. Generalpoststyrelsen.
Talemn den 8 SEP. 1905.

TILL KUNGL. GENERALPOSTSTYRELSEN
STOCKHOLM.

Remitteras till utredning och yttrande af Postdirektören i
Stockholm. Ön från

På befallning,
Viktor Melander.

179 1915. D. Nr. 3438 A

Tjänstemännens Egna-hems Förening vid Storängen med
begränsad personlig ansvarighet får härmed värdsamt anhålla att
poststation snarast möjligt måtte anordnas vid Storängens järn-
vägsstation å Stockholm - Saltsjöns järnväg och tillåta vi oss
oss att till stöd för denna vår anhållan anföra följande.

Å Storängens egnahemsområde förefinnes f.n. ett fem-
tiotal färdiga eller under uppförande varande villabyggnader be-
boda af omkring 300 personer. Området är beläget omedelbart
invid den nybyggda järnvägsstationen med samma namn, vid hvil-
kens uppförande hänsyn tagits till möjligheten att däruti inrym-
ma jämväl poststation.

Närliggande poststationer Saltsjö-Dufnäs och Saltsjö-
Järta kunna icke utan synnerligen svåra olägenheter för villa-
samhället användas såsom poststationer och under den tid af om-
kring ett år, som samhället redan ägt bestånd har det visat sig
förenadt med icke ringa obehag och tidsutdräkt, att post till
Storängen befordrats till dessa stationer.

Till upplysning om föreningen öfverlemnas dess första
årsberättelse med uppgifter, som afse tiden vid årsskiftet, hvar-
efter föreningeh vunnit allt större tillslutning.

Stockholm den 6 September 1905.
Tjänstemännens Egna-hems Förening vid Storängen
med begränsad personlig ansvarighet.

Poststationen fick prefixet *Saltsjö* struket den 1 februari 1931 och
hade därefter namnet Storängen till och med maj 1953. Då
ändrades namnet åter och blev nu **Nacka 4**.

Poststationen höjdes till postexpedition den 1 oktober 1951.
Anders Arne Nilsson, som varit poststationsföreståndare sedan den
1 april 1944, blev nu konstituerad som chef med titeln stations-
mästare. Efter 1970-talets omorganisation blev han postmästare
enligt ny terminologi men hans efterträdare har fått uppleva 1990-
talets kostnadsjakt med följd att även detta postkontor (som termen
var sedan 1986) blivit indraget.

1893-08-01--1895-09-30
Namn Saltsjö-Dufnäs 1895-10-01--1979-05-12

Stockholms Dufnäs

Järnvägens stationsföreståndare i Stockholms Dufnäs skrev till
postkontoret i Stockholm med hemställen om att få öppna en
poststation där den 1 augusti 1893, förenad med järnvägsstationen.

Poststyrelsen fann vid föredragning den 28 juli 1893 "*skäligt
besluta om utfärdande av kungörelse angående öppnande av
poststation vid Stockholms Dufnäs den 1 nästinstundande augusti;
Och skulle akten återremitteras till Postdirektören i Stockholm, med
uppdrag att om detta beslut underrätta sökanden, till vilken borde
återställas det insända frimärket av tio öres valör, varefter
handlingarna skulle till Kungl. Styrelsen återställas*".

I poststyrelsens cirkulär redovisades tillkomsten av den nya
poststationen på sätt som framgår av kopian nedan.

Kungörelse,

angående öppnande af poststation vid Stockholms Dufnäs.

Den 1 nästinstundande augusti öppnas poststation vid den å jernvägs-
linien Stockholm—Saltsjöbaden belägna trafikstationen *Stockholms Dufnäs*
inom Stockholms län. Stockholm, af Kongl. Generalpoststyrelsen, den 28
juli 1893.

Under Generalpostdirektörens frånvaro,

AXEL HUSBERG.

179 1915. D. Nr. 3438 A

179 1915. D. Nr. 3438 A

Därmed hade den andra järnvägspoststationen vid saltsjöbanan kommit till, räknat i kronologisk ordning. Postdirektören hade i sitt brev till poststyrelsen den 20 juni 1893 hemställt om öppnande av poststationer samtidigt i Saltsjöbaden och Stockholms Duvnäs, men det blev således nära nog en månads förskjutning för den sistnämnda poststationen. Georg Algoth Johansson blev föreståndare för denna från starten med 120 kr i årsarvode för den del av arbetsinsatsen som avsåg postgöromål. Det höjdes vid 1901 års allmänna reglering av arvodena till 240 och ett år senare till 300 kr.

Johansson fick byta ut datumstämpel, sigill och försändelseetiketter den 1 oktober 1895 på grund av att poststationens namn ändrades till Saltsjö-Duvnäs. Den 1 december 1903 tog J L Janzon över ansvaret för stationen och drygt ett år senare Anders Vilhelm Lundberg. När denne avgick i december 1914, övertog Johan Arvid Petterson stationen och fick i februari 1915 glädja sig åt att årsarvodet höjdes till 600 kr jämte 420 kr i biträdesersättning. Han hade varit poststationsföreståndare i Henriksdal sedan januari 1904.

Tidtabellen på sid 4 visar beteckningen (ej f) efter stationsnamnet för Saltsjö-Duvnäs. De nyss återgivna relativt höga arvodesbeloppen kan omsättas i ökade göromål, vilka framtvängde skilsmässa mellan post och järnväg, speglad i beteckningen (ej f). Siv Dagmar Eugenia Andersson, som varit lantpoststationsföreståndare sedan tidtabellskiftet den 23 maj 1945, blev konstituerad som stationsmästare för den till postexpedition omorganiserade poststationen den 1 oktober 1951. Stina Swärd blev en av hennes efterträdare och var med om den omorganisation som gav postexpeditionen beteckningen lokalpostkontor före dess indragning den 12 maj 1979.

1898-08-01--1911-03-31

Neglinge

I juni 1895 skrev ett 50-tal personer i trakten av Neglinge under en framställning till poststyrelsen med begäran *"att få en poststation anordnad på Saltsjöbanan. Närmaste poststation"*, skrev de, *"är nu Saltsjöbaden och det finnes ej väg dit utan att beträda järnvägen eller roende"*. Poststationsföreståndaren i Saltsjöbaden och postdirektören i Stockholm avstyrkte bifall och poststyrelsen beslöt den 13 september 1895, att framställningen inte skulle föranleda vidare åtgärd.

Tre år senare fick poststyrelsen åter behandla en framställning i samma riktning, sedan ett stort antal Neglingebor skrivit till styrelsen för Järnvägs AB Stockholm-Saltsjön. Detta brev föranledde bolaget att i ett brev till poststyrelsen den 20 juni 1898 framhålla, att *"stationen Neglinge numera blivit av den stora betydelse, att behovet av en poststation därstädes gör sig dagligen alltmer gällande"*.

Efter ett positivt uttalande av postdirektören beslöt poststyrelsen, att poststationen skulle öppnas den 1 augusti 1898. Stationsinspektör C E Johansson blev ansvarig för posten. Han hade ansvaret för båda tjänsterna till poststationens indragning den 31 mars 1911 i samband med att poststationen i Saltsjöbaden organiserades som ett förvaltningspostkontor.

1893-07-02--

Namn Saltsjöbaden 1 1939-04-01--1969-10-22

Namn Saltsjöbaden 3 1969-10-23--1987-12-31

(Nytt postkontor Saltsjöbaden 1 i centrum från 1969-10-23)

Saltsjöbaden

Postdirektör Westman i Stockholm skrev i sitt remissyttrande till poststyrelsen den 20 juni 1893 med hemställen bland annat *"att till föreståndare för poststationen i Saltsjöbaden, som enligt Kungl.Generalpoststyrelsens redan fattade beslut skall förenas med blivande telegrafstationen därstädes, må förordnas telegrafisten Emma Thunström, som läser komma att förestå telegrafstationen i Saltsjöbaden, mot arvode av 30 kronor för månad; men att, då telegrafstationen ej läser komma att hållas i verksamhet mer än högst 6 och antagligen endast under 4 (juni-september) månader av året, för den övriga tiden av året postgöromålen i Saltsjöbaden må uppdragas åt stationsmästaren därstädes, mot arvode, som, enär under denna tid göromålen icke torde bliva så omfattande som under sommarmånaderna, skäligen torde kunna fastställas till 10 kronor för månad"*.

Här möter vi ett förslag på en ovanlig variant av förenade post- och järnvägsstationer. Avsikten var att den skulle vara förenad endast under den mindre trafikstarka delen av året, eljest fungerande som en lantpoststation.

Detta skulle medföra behov att lösa transportfrågan mellan järnvägsstationen och poststationen under högrafiksåsongen. Om detta skrev postdirektör Westman i Stockholm i sitt brev den 20 juni 1893 och hemställde om poststyrelsens beslut

"att i Saltsjöbaden, där järnvägsaktiebolaget åtagit sig att omkostnadsfritt för postverket överföra posten från därvarande järnvägsstation till poststationen, må för sådant ändamål tillställas bolaget eller den person som har bolagets uppdrag att fullgöra dessa transporter, en nyckel till postfacket (i tåget), för posternas avhämtande; och lärer jämväl samma person böra ombesörja posternas transporterande från poststationen till järnvägen och desammas nedläggande i postfacket".

Jag har inte funnit belägg för att postdirektörens framställning i detta avseende vunnit poststyrelsens bifall. Framställningen gjorde mindre än två veckor före tågstarten den 2 juli 1893 och något hinder för den föreslagna anordningen kan ha förekommit. Den 2 juli öppnades poststationen i Saltsjöbaden som den enda nya vid detta tillfälle.

KONGL. GENERALPOSTSTYRELSENS

1893. CIRKULÄR. N^R XXIII.

—x—
43.

Kungörelse,

angående öppnande af poststation vid Saltsjöbaden.

Den 2 nästinstundande juli öppnas poststation vid den å jernvägslinien Stockholm—Saltsjöbaden belägna trafikstationen *Saltsjöbaden* inom Stockholms län. Stockholm, af Kongl. Generalpoststyrelsen, den 30 juni 1893.

Under Generalpostdirektörens frånvaro,

F. H. SCHLYTERN.

e. f.

B. Friman.

Enligt anteckningar i folianten "*Uppgift å poststationerna i Sverige upprättad (påbörjad) i början av år 1896*" blev stationsinspektör Thore Gabriel Kjelldin ansvarig för posten i Saltsjöbaden den 2 juli 1893, då med 240 kr i årsarvode. Telegrafisten Emma Thunström förekommer inte i personallängden.

I etapper steg Kjelldins årsarvode för postsysslan och utgjorde t ex efter 1903 års allmänna reglering 600 kr, vartill kom 420 kr i biträdesersättning och efter 1909 års reglering till 660 resp 540 kr. Det tyder på stor omsättning och bidrog till att post och järnväg måste skiljas åt.

Detta blev verklighet den 1 april 1911, men det räckte inte med skilsmäsa, utan poststationen höjdes till förvaltningspostkontor från samma tidpunkt (diarienummer 1 b 481/1911). Uno Axel Lundholm blev dess föreståndare med titeln postmästare och fick ansvaret för förvaltningen inte bara av den lokala rörelsen utan också för ett antal underlydande poststationer och lantbrevbäringslinjer.

Tre andra ordinarie chefer hann följa Lundholm efter hans död vid 66 års ålder i november 1923, innan postkontoret degraderades till postexpedition den 1 juli 1936. Dåvarande postmästaren förestod med postmästares befogenhet denna postexpedition.

Den därefter tillträdande chefen med titeln stationsmästare Bror Wilhelm Mathias Rosin hade varit postmästare i Saltsjöbaden 1929-1935. Postexpeditionen fungerade som postkontor till och med februari 1945.

Andra tog vid efter Rosin och dennes efterträdare var 1935-1945 Carl Otto Ferdinand Säfström. Postexpeditionen genomgick åtskilliga förändringar. Den 1 april 1939 fick den tilläggs-siffran 1 och på grund av en drygt 30 år senare genomförd omorganisation i hela området ändrades namnet till Saltsjöbaden 3 den 23 oktober 1969.

Tillkomsten av ett nytt postkontor i centrum samma dag med namnet Saltsjöbaden 1 innebar också på sikt att man måste överväga behovet av den ursprungliga postanstalten. Den drogs in med 1987 års utgång.